

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep,
0032 Oslo

Deres referanse:
23/3342-

Vår dato:
23.10.2023

Vår referanse:
Siri Espe, Interessepolitisk leder
siri@ungefunksjonshemmede.no

Hørings svar - NOU 2023:19 Læring, hvor ble det av deg i alt mylderet? Bruk av elev og studentdata for å fremme læring

Unge funksjonshemmede har lest *NOU 2023:19 Læring, hvor ble det av det i alt mylderet? Bruk av elev og studentdata for å fremme læring* og avgir med dette vårt høringssvar. Utover dette støtter Unge funksjonshemmede Redd barna og Barneombudet sine høringssvar.

Overordnet mener Unge funksjonshemmede at digital læringsanalyse ikke bør innføres eller brukes innenfor rammen av dagens digitale infrastruktur i skolen. Dette fordi det i dagens skole er store mangler innen universell utforming av digitale læremidler, og vi mener det er helt nødvendig å først og fremst sikre universell utforming av digitale læremidler før det vurderes å innføre nye digitale løsninger og ressurser i skolen. Vi velger likevel å kommentere på noen av manglene og utfordringene med en eventuell innføring av digital læringsanalyse.

Manglende universell utforming – en bekymringsfull situasjon

Unge funksjonshemmede er tydelige på at universell utforming må sikres i alle digitale løsninger som brukes i skolen. Kravet om universell utforming er ufravikelig, og må sikres i alle løsninger som brukes av elever, studenter, lærere, foresatte og andre ansatte i skolen.

Universell utforming skal fremme inkludering, likestilling og lik mulighet for alle elever og studenter til å delta på det som skjer på skolen, både faglig og sosialt. Universell utforming gjør at alle kan benytte seg av de samme løsningene og delta på de samme arenaene og plattformene, uavhengig av funksjonsevne, og det reduserer behovet for bruk av særløsninger. Samtidig er det viktig å ikke utelukke behovet for individuell tilpasning til enkeltpersoner. For å sikre likeverdig tilgjengelighet kan enkelte ha behov for individuell tilpasning i tillegg til universelt utformede løsninger. Individuell tilrettelegging skal ikke være en erstatning for universell utforming, men et supplement.

Unge funksjonshemmede erfarer at det utvikles flere digitale læremidler og ressurser som ikke oppfyller kravene til universell utforming, noe som strider med lovverket. En ny kartlegging av digitale læremidler viser det samme¹. Dette er svært alvorlig, og det går utover funksjonshemmede elever og studenter som ikke får benyttet seg av de digitale læremidlene. Den digitale infrastrukturen utvikler seg raskt, og det er avgjørende at departementet sikrer at digitale læringsverktøy, ressurser, plattformer og systemer oppfyller kravene til universell utforming. Dette gjelder selvfølgelig også ved en eventuell innføring av digital læringsanalyse.

Kravet om universell utforming av hovedløsninger for informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) er forankret i Likestillings- og diskrimineringsloven §18. Både offentlige og private virksomheter, herunder skoler og skoleeiere, er pålagt å sikre universell utforming av IKT. Dette gjelder også for digitale læremidler og ressurser. Manglende universell utforming av digitale læremidler er i strid med ikke-diskrimineringsprinsippet i barnekonvensjonens artikkel 2. Videre er det i strid med artikkel 24 i konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) da manglende tilgang til digitale plattformer medfører at funksjonshemmede og kronisk syke elever ikke kan delta i undervisningen eller få den tilretteleggingen man har krav på for å kunne følge med på skolen og realisere sitt potensiale.

Skjevheter i datainnsamlingen

Utredningen peker på at digital læringsanalyse (DLA) kan være et nyttig verktøy, men det er mange faktorer som påvirker elevens skolearbeid og læring, som ikke nødvendigvis blir fanget opp av DLA. Dette kan eksempelvis være elever som har lære- og skrivevansker som ikke er oppdaget eller tilrettelagt for, psykisk helse, kronisk sykdom og funksjonsnedsettelse, mobbing, vold, familieforhold og andre individuelle behov. Det antas at 15-25 prosent av barn og unge til enhver tid trenger særskilt tilrettelegging i skolen, og det er en utfordring at noen elever ikke blir fanget opp og får den nødvendige støtten og tilrettelegging i tide.

Som nevnt er det i dag store mangler i universell utforming av digitale læremidler og ressurser, som medfører at det er umulig for mange funksjonshemmede elever og studenter og bruke læremidlene de får tildelt. Dette vil igjen påvirke datainnsamlingen i DLA. Er læremidlene utilgjengelige vil det være vanskelig å si noe om den reelle kunnskapen eller progresjonen til eleven/studenten. Eksempelvis får ikke elever eller studenter med dysleksi, dyskalkuli eller nedsatt syn vist sin kompetanse fordi de ikke kan benytte plattformen i seg selv, eller fordi plattformen ikke er kompatibel med hjelpemidlene de har til å lese oppgaveteksten eller benytte skriveprogrammer som sikrer rettskriving. Det betyr igjen at det ikke være mulig å si noe om den faglige progresjonen eller kunnskapsnivået til eleven.

---

¹ https://www.bufdir.no/aktuelt/uu-digitale-losninger/?utm_campaign=bufdir_nyhetsbrev_uu_230905&utm_medium=email&utm_source=nyhetsbrev

Gjennomgående universell utforming av alle løsninger er helt essensielt for å få reelle data som kan brukes til digital læringsanalyse. Dersom et læremiddel ikke er universelt utformet vil det være flere som ikke kan bruke det, noe som igjen vil føre til at dataene man får gjennom digital læringsanalyse ikke blir representative eller reelle for å kunne si noe om hva en elev kan eller ikke. I tillegg er det avgjørende at elever med behov for hjelpemidler får benytte disse for å sikre at eleven/studenten stiller med samme forutsetning som sine medelever. Dersom elever/studenter som har behov for det ikke får benytte seg av hjelpemidler vil det gi et feilaktig bilde av hva disse elevene kan. Fordommer og manglende kompetanse i skolesektoren gjør at elever møtes med holdninger som at «det blir for enkelt for deg hvis du skal bruke hjelpemidler». En slik praksis tyder på at det er store kompetansehull om hva universell utforming, tilrettelegging eller bruk av hjelpemidler faktisk innebærer.

Universell utforming vil være et nødvendig premiss som må ligge til grunn dersom digital læringsanalyse skal kunne brukes til å tilpasse undervisningen og for å få oversikt over hvordan elevene/studentene arbeider, hva de får til og hva de har utfordringer med innenfor for ulike fag. Samtidig er det viktig å huske på at hver eneste elev eller student er unik, og man må anerkjenne viktigheten av å bygge opp om elevens/studentenes iboende ressurser og hva en faktisk kan mestre, framfor å legge vekt på hva man ikke kan. Samlet sett er det avgjørende at skolen oppfyller kravet om universell utforming og tar hensyn til de individuelle behovene til hver enkelt elev, uansett hvilke utfordringer de måtte stå overfor. Dette er nøkkelen til en inkluderende og rettferdig utdanning for alle.

Unge funksjonshemmede ber om at digital læringsanalyse ikke innføres eller brukes innenfor rammen av dagens digitale infrastruktur i skolen. Fokuset må først og fremst være å sikre universell utforming av alle læremidler.

Med vennlig hilsen,

Ingvild Østli
Generalsekretær Unge funksjonshemmede

Ingrid Thunem
Styreleder Unge funksjonshemmede